



ДЭПАРТАМЕНТ ПА АРХІВАХ І СПРАВАВОДСТВУ
МІНІСТЭРСТВА ЮСТЫЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ АРХІЎ БЕЛАРУСІ

*Серыя
«Гісторыя, архівазнаўства, крыніцазнаўства»*

Архіварыус

Зборнік навуковых паведамленняў і артыкулаў

Выходзіць з 2001 года

Выпуск 11

Мінск
НГАБ
2013

УДК [930.22+94(476)«15/19»(082)]
ББК 79.3(Бел)+63.3(4Бел)41
А87

Серыя заснавана ў 1998 г.

Рэкамендавана да друку Вучоным саветам
Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі

Рэдакцыйная калегія:

*У. І. Адамушка, Ю. М. Бохан (галоўны рэдактар), Г. Я. Галенчанка,
У. М. Дзянісаў, М. М. Забаўскі, А. М. Люты, А. Я. Рыбакоў, І. В. Саверчанка,
М. Ф. Шумейка, З. В. Шыбека, З. Л. Яцкевіч (адказны рэдактар), Д. У. Яцэвіч*

Рэцэнзенты:

доктар філалагічных навук *А. І. Мальдзіс,*
кандыдат гістарычных навук *С. У. Жумар*

У адпаведнасці з загадам старшыні Вышэйшай атэстацыйнай камісіі
Рэспублікі Беларусь ад 1 лютага 2012 года № 21 зборнік навуковых
прац «Архіварыус» уключаны ў Пералік навуковых выданняў
Рэспублікі Беларусь для апублікавання вынікаў дысертацыйных
даследаванняў па гістарычных навуках.

ISSN 2225-4412

© Дзяржаўная ўстанова
«Нацыянальны гістарычны
архіў Беларусі», 2013



Рэзюмэ

АНТАНОВІЧ ЗІНАІДА ВАСІЛЬЕЎНА, кандыдат гістарычных навук, выкладчык кафедры крыніцазнаўства гістарычнага факультэта БДУ.

«Прыватнае жыццё і грамадская дзейнасць ксяндза Вікенція Вейткі (па матэрыялах фонду НГАБ «Магілёўская рымска-каталіцкая кансісторыя»)»

У артыкуле на падставе архіўных матэрыялаў фонду НГАБ «Магілёўская рымска-каталіцкая кансісторыя» разглядаецца жыццё і грамадская дзейнасць прадстаўніка рымска-каталіцкага духавенства Вікенція Вейткі, які, дасягнуўшы высокага становішча ў іерархіі царквы ў маладым узросце, пачаў злоўжываць алкаголем і быў выдалены ў манастыр. Тым не менш ён пераадолеў сваю схільнасць і развіў актыўную грамадскую дзейнасць у 1870–1880-я гады.

Яе ж. «Памяці Таццяны Анатольеўны Навіцкай»

Прыводзяцца звесткі з біяграфіі і ўспаміны аб архівісце Таццяне Анатольеўне Навіцкай (1958–2013), якая працавала ў архіўнай галіне Беларусі з 1977 г., у Нацыянальным гістарычным архіве Беларусі з 2006 г.

ГАРБАЧОВА ВОЛЬГА ВАСІЛЬЕЎНА, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры этналогіі, музеялогіі і гісторыі мастацтва гістарычнага факультэта БДУ.

«Архіў Янушкевіча ў зборах Музея літаратуры імя Адама Міцкевіча ў Варшаве»

У артыкуле даследуецца гісторыя фарміравання фонду «Архіў Янушкевіча» ў Варшаўскім музеі літаратуры, асновай для якога паслужылі матэрыялы ліставання паміж прадстаўнікамі сям’і Янушкевічаў-Ларышаў. Асабліва ўвага аўтара звернута на лісты Яўстафія Янушкевіча, удзельніка паўстання 1830–1831 гг., да жонкі Яўгеніі Ларыш, якія апавядаюць аб жыцці і дзейнасці прадстаўнікоў польска-беларускай эміграцыі ў 1835–1870 гг. Адзін з іх з апісаннем падрыхтоўкі да шлюбу, датаваны 28 ліпеня 1851 г., публікуецца ў дадатку на польскай мове з перакладам на беларускую.

ГОЦІН АНДРЭЙ АЛЯКСАНДРАВІЧ, галоўны спецыяліст Цэнтра прапаганды і сацыякультурнай дзейнасці ўстанова «Мінскае гарадское ўпраўленне МНС».

«Дзейнасць Мінскага вольнага таварыства пажарных ахвотнікаў у перыяд Першай сусветнай вайны»

Артыкул прысвечаны дзейнасці Мінскага пажарнага таварыства ў пачатку Першай сусветнай вайны, якая зводзілася не толькі да тушэння пажараў (у тым ліку пасля нямецкіх авіяналётаў), але і да аказання дапамогі раненым вайскоўцам. У дадатку прыводзяцца інструкцыя начальніка санітарнай дружыны Мінскага пажарнага таварыства ад 20 верасня 1914 г., выдадзеная па пытанні пераносу раненых, а таксама фотаздымак Г. А. Міранскага, начальніка аднаго з атрадаў дружыны.

Грунтоў Сяргей Уладзіміравіч, кандыдат гістарычных навук, супрацоўнік аддзела народазнаўства Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі.

«Практыка перапахаванняў у Беларусі ў перыяд Расійскай імперыі (па матэрыялах НГАБ)»

У артыкуле даследуецца праблема правядзення паўторных пахаванняў у Беларусі ў XIX – пачатку XX ст. Дзецца характарыстыка крыніц з фондаў Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі па дадзенай праблематыцы. Вылучаны асноўныя прычыны правядзення перапахаванняў. Адзначаная практыка разглядаецца ў кантэксце сацыяльнай і культурнай гісторыі Беларусі.

Долатава Вольга Уладзіміраўна, магістр гістарычных навук, вядучы архівіст аддзела навуковага выкарыстання дакументаў і інфармацыі НГАБ.

«Інтэлігенцыя ў сацыякультурным жыцці Беларусі ў гады трэцячэрскай палітычнай сістэмы (1907–1914 гг.) (па матэрыялах НГАБ)»

Асобным этапам у фарміраванні інтэлігенцыі Беларусі як сацыяльнай групы сталі 1907–1914 гг. На падставе дакументаў з фондаў канцылярый мінскага і віцебскага губернатараў аўтарам прыводзяцца факты актыўнага ўдзелу беларускай, яўрэйскай, польскай, рускай інтэлігенцыі ў культурным жыцці краю. Паказаны ўплыў рэакцыйнай палітыкі самадзяржаў на дзейнасць адукаваных пластоў насельніцтва паўночна-заходніх губерняў Расійскай імперыі.

Жумар Сяргей Уладзіміравіч, кандыдат гістарычных навук, намеснік дырэктара Беларускага навукова-даследчага інстытута дакументазнаўства і архіўнай справы.

«Фонды Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь: краткий справочник / сост. Г. Н. Лихтенштейн, Е. Р. Маньковская. — Минск: НББ, 2012. — 229 с.»

Дзецца навуковая ацэнка кароткага архівазнаўчага даведчага выдання па фондах НАРБ, арыентаванага на будучую падрыхтоўку фундаментальна-

га даведніка па згаданым архіве. Аўтарам уносяцца прапановы па наданні даведніку больш лагічнай і гістарычна абгрунтаванай структуры, а таксама дадатковага зместавага напаўнення.

КРАПІВІН ВАСІЛЬ СЯРГЕЕВІЧ, магістрант кафедры славянскай гісторыі і метадалогіі гістарычнай навукі БДПУ імя М. Танка.

«Падрыхтоўка да ўвядзення ў Мінскай губерні Палажэння ад 12 ліпеня 1889 г. аб участковых земскіх начальніках»

На падставе дакументаў НГАБ разглядаюцца перадумовы, абставіны і працэс усталявання інстытута земскіх начальнікаў у Мінскай губерні ў канцы XIX – пачатку XX ст. Адзначаюцца захады, прадпрынятыя земскім аддзелам Міністэрства ўнутраных спраў, для паспяховага ўвядзення згаданай пасады на месцах.

КРЫВІЦКІ МІХАІЛ АЛЯКСАНДРАВІЧ, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

«Перадумовы масавых пераходаў з праваслаўя ў каталіцтва на тэрыторыі Беларусі пасля выдання ўказа аб верацярпімасці (1905–1914)»

На падставе архіўных дакументаў з фондаў НГАБ, матэрыялаў перыядычнага друку пачатку XX ст., манаграфій айчынных і замежных даследчыкаў і іншых крыніц аўтар вылучае сукупнасць перадумоў масавых пераходаў праваслаўных жыхароў Беларусі ў каталіцтва пасля выдання 17 красавіка 1905 г. указа аб верацярпімасці. Аўтарам абгульняюцца ранейшыя назіранні даследчыкаў па дадзенай праблеме, робяцца ўласныя высновы. Так, у якасці перадумоў упершыню называюцца доўгая адсутнасць кантролю з боку ўрада за пераходамі з праваслаўя ў каталіцтва; больш высокі ўзровень адукацыі рымска-каталіцкага духавенства ў параўнанні з праваслаўным; унутраны крызіс у праваслаўнай царкве, які праяўляўся ў падзенні ўплыву духавенства на прыхаджан.

Яго ж. «Рапарты мінскага і дзвінскага паліцмайстраў аб наступствах налётаў нямецкай авіяцыі ў гады Першай сусветнай вайны»

Публікуюцца рапарты мінскага і дзвінскага паліцмайстраў аб наступствах налётаў нямецкай авіяцыі на гарады Мінск (3 кастрычніка 1915 г., 21 чэрвеня 1916 г.) і Дзвінск (5 студзеня 1917 г.) у гады Першай сусветнай вайны, якія захоўваюцца ў фондах НГАБ. Аўтарам адзначаецца актуальнасць дадзенай тэмы для вывучэння штотдзённай гісторыі Беларусі ў гады Першай сусветнай вайны.

Яго ж. Бендин, А. Ю. Проблемы веротерпимости в Северо-Западном крае Российской империи (1863–1914 гг.) / А. Ю. Бендин. — Минск: БГУ, 2010. — 439 с.

Рэцэнзуецца і анатуецца манаграфія дацэнта Інстытута тэалогіі пры БДУ А. Ю. Бендзіна, прысвечаная даследаванню эвалюцыі ідэі верацярпімасці і яе рэалізацыі ў палітыцы расійскіх улад на тэрыторыі беларускіх губерняў паміж паўстаннем 1863 г. і Першай сусветнай вайной 1914–1918 гг. У артыкуле падрабязна характарызуецца крыніцазнаўчая база даследавання, адзначаюцца асноўныя высновы аўтара, абгрунтоўваюцца моцныя і слабыя бакі працы.

Лашкевіч Аляксандр Аляксандравіч, кандыдат гістарычных навук, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела старажытных актаў НГАБ.

«Ліквідацыя паліцыі і жандармерыі і стварэнне міліцыі ў Віцебскай губерні пасля Лютаўскай рэвалюцыі 1917 г.»

На падставе фонду НГАБ «Канцылярыя віцебскага губернскага камісара Часовага ўрада» аўтар прасачыў працэсы ліквідацыі на тэрыторыі Віцебскай губерні пасля Лютаўскай рэвалюцыі 1917 г. Асобнага корпуса жандараў і «перафарміравання» былой паліцыі ў народную міліцыю. Адзначаецца слабы прафесійны ўзровень створанай міліцыі, нявызначанасць функцый і структуры, непадрыхтаванасць яе супрацоўнікаў да выканання службовых абавязкаў.

Лебедзева Валянціна Міхайлаўна, старшы выкладчык кафедры беларускай культуры і фалькларыстыкі Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ф. Скарыны.

«Новыя дакументы аб універсітэцкім перыядзе жыцця Мітрафана Доўнар-Запольскага»

У артыкуле на аснове новых архіўных дакументаў раскрыты раней невядомыя эпізоды біяграфіі М. В. Доўнар-Запольскага перыяду яго студэнцтва ў Кіеўскім універсітэце. Паказаны абставіны, умовы і фактары прафесійнага фарміравання будучага вучонага.

Лукашэвіч Андрэй Міхайлавіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры новай і найноўшай гісторыі Беларусі гістарычнага факультэта БДУ.

«Мазырскі ўмацаваны лагер: нерэалізаваная ідэя (1810–1812 гг.)»

Артыкул прысвечаны практу фартыфікацыйнага ўмацавання Мазыра ад узнікнення ідэі да спробы яе ўвасаблення ў рэальнасць. На падставе апублікаваных і неапублікаваных дакументаў з Ваенна-вучонага архіва Галоўнага ўпраўлення Генеральнага штаба адзначаецца, што Мазырскі ўмацаваны лагер павінен быў забяспечыць кантроль расійскіх войскаў над важнай стратэгічнай камунікацыйнай — басейнам Прыпяці, аднак складанасць рэльефу мясцовасці, адсутнасць сродкаў і часу вымусілі расійскае камандаванне адмовіцца ад рэалізацыі сваёй задумы.

МАЖЭЙКА ГАННА МІКАЛАЕЎНА, магістр гістарычных навук, загадчык аддзела аўтаматызаваных архіўных тэхналогій НГАБ.

«Справа Ларкі Крывасмока: прымхі і забабоны беларускага сялянства XIX ст.»

Выкарыстоўваючы фальклорныя матэрыялы канца XIX – пачатку XX ст., аўтар даследуе справу з фонду НГАБ «Віцебскі совесны суд» аб з’яўленні ў 1845 г. у вёсцы Акуліна Лепельскага павета Віцебскай губерні «хадзячага» нябожчыка. Аналізуюцца народныя ўяўленні аб дадзенай з’яве, у якасці прыкладаў прыводзяцца аналагічныя выпадкі.

НАВАСЁЛАВА ВАЛЕРЫЯ ІГАРАЎНА, аспірант Рэспубліканскага інстытута вышэйшай школы.

«“Кніга ведаў” — малавядомая крыніца па гістарычнай геаграфіі Усходняй Еўропы»

У артыкуле аналізуецца малавядомая крыніца па гістарычнай геаграфіі Усходняй Еўропы — «Кніга ведаў». Даецца кароткі агляд чатырох копіяў трактата (R, N, S, Z) і яго выданняў. Паслядоўна разглядаюцца пытанні рэальнасці або кампілятыўнасці апавядання, аўтарства тэксту, датавання трактата, крыніц інфармацыі. Прыведзена геаграфічнае апісанне Усходняй Еўропы, згаданае ў трактате, і зроблена выснова аб тым, што аналіз «Кнігі ведаў» неабходна разглядаць як магчымасць вырашэння гістарычных задач, звязаных з рэгіёнам Усходняй Еўропы.

НЕКРАШЭВІЧ ПІЛІП АНАТОЛЬЕВІЧ, аспірант кафедры новай і найноўшай гісторыі Беларусі гістарычнага факультэта БДУ.

«Ваеннаслужачыя Асобнага Літоўскага корпуса: этнаканфесійны аспект (па матэрыялах НГАБ)»

Артыкул заснаваны на дакументах фондаў НГАБ «Мінская духоўная праваслаўная кансісторыя» і «Слуцкае духоўнае праўленне», заканадаўчых актах, матэрыялах навуковых даследаванняў і міжархіўных даведнікаў. Факт стварэння ў 1817 г. Асобнага Літоўскага корпуса (расфарміраваны ў 1831 г.), які камплектаваўся з салдат і афіцэраў заходніх губерняў, адзначаецца як важны крок на шляху атрымання аўтаноміі для тэрыторыі былога ВКЛ. Таксама цікавай асаблівасцю дадзенай вайсковай адзінкі з’яўляецца прысутнасць у ёй святароў трох хрысціянскіх канфесій: праваслаўнай, уніяцкай і каталіцкай.

НЕСЦЯРОВІЧ ЮРЫЙ УЛАДЗІМІРАВІЧ, кандыдат гістарычных навук, старшы навуковы супрацоўнік аддзела археаграфіі БелНДІДАС.

«Канцэпцыя трансфармацыі дакумента ў гістарычную крыніцу і карэляцыя паняццяў гістарычнай крыніцы і гістарычнага дакумента»

Аўтар пры ўсебаковым аналізе прымяняемай у навуковым дыскурсе «Канцэпцыі трасфармацыі дакумента ў ГК (гістарычную крыніцу)» прапаноўвае аптымізаваць дадзеную канцэпцыю праз сумяшчэнне і карэкціроўку яе з канцэпцыяй трасфармацыі ПДЗІ (прадукта дзейнасці з замацаванай інфармацыяй). У прыватнасці, адзначаецца, што ў працэсе працы з дакументам гісторыка, археографа, архівіста змяняецца не сам дакумент, а асаблівасць яго выкарыстання. У адпаведнасці з гэтым у эдыцыйнай археаграфіі аб'ект даследавання і адначасова базіснае паняцце — гістарычны дакумент, у архівазнаўстве — архіўны дакумент, у крыніцазнаўстве — гістарычная крыніца.

Рындзін Сяргей Мікалаевіч, аспірант кафедры новай і найноўшай гісторыі Беларусі гістарычнага факультэта БДУ.

«Мерапрыемствы грамадзянскіх улад беларускіх губерняў па высяленні замежных падданных у 1914–1915 гг.»

На падставе справаходнай дакументацыі ўстаноў Расійскай імперыі з фондаў Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі і Дзяржаўнага архіва Расійскай Федэрацыі даследаваны адзін з асноўных накірункаў дзейнасці грамадзянскіх улад беларускіх губерняў у 1914–1915 гг., а менавіта высяленне падданных ваюючых з Расіяй дзяржаў у аддаленыя рэгіёны. Прыводзяцца хадатайствы аб невысяленні іх з месцаў жыхарства. Даследуюцца і аналізуюцца заканадаўства, якое рэгламентавала парадак дэпартацыі з заходніх губерняў. Асвятляюцца праблемы, звязаныя з транспартаваннем замежнікаў у месцы вызначанага жыхарства, а таксама даследуюцца дзеянні органаў улады ў дачыненні да славян, якія знаходзіліся ў падданстве Германіі і Аўстра-Венгрыі. Нададзена ўвага дзейнасці мясцовых улад, якая датычылася германскіх і аўстрыйскіх падданных, вызваленых ад высялення.

Снапкоўскі Юрый Мікалаевіч, галоўны архівіст аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

«Бароны Мелер-Закамельскія герба ўласнага: спроба пакаленняга роспісу»

Упершыню друкуюцца пакаленны роспіс вядомага тытулаванага дваранскага роду Віцебскай губерні — баронаў Мелер-Закамельскіх, якія ўвайшлі ў гісторыю як дынастыя знакамітых вайскоўцаў. Аб кожным прадстаўніку роду прыводзіцца максімальна разгорнутая біяграфічная даведка. Для складання пакаленняга роспісу было выкарыстана шырокае кола крыніц, уключаючы дакументы НГАБ, некропалі, гербоўнікі, мясяцасловы, адрас-календары, памятныя кніжкі, а таксама розная літаратура. У прадмове да публікацыі адзначаны факталагічныя памылкі і недакладнасці ў наяўнай на сённяшні дзень літаратуры аб Мелер-Закамельскіх.

УРУБЛЕЎСКИ ВАДЗІМ ВАЛЕР’ЕВІЧ, галоўны архівіст аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

«Генеалогія і гісторыя святарскага роду Струкоўскіх у канцы XVIII – пачатку XX ст. (па матэрыялах НГАБ)»

У артыкуле на падставе кліравых ведамасцяў і судовых спраў канца XVIII – пачатку XX ст. з фондаў НГАБ асвятляецца гісторыя пяці пакаленняў роду Струкоўскіх, праймаючых святароў Мінскай епархіі. Адзначаецца, што, даследуючы кліравыя ведамасці, можна высветліць абставіны і шляхі рассялення святарскіх родаў, назіраць асаблівасці іх службовай дзейнасці. Разгляд асобнай біяграфіі ці генеалогіі з дапамогай судовых матэрыялаў дазваляе ўбачыць не толькі святара, але грамадскага і царкоўнага дзеяча, выразніка людскіх настрояў, станоўчы або адмоўны прыклад для вернікаў. Падкрэсліваецца каштоўнасць кліравых ведамасцяў і судовых дакументаў як крыніц па генеалогіі.

Яго ж. *«Архівісты Мінскага дваранскага дэпутацкага сходу (частка IV, літары П–Я)»*

У артыкуле завяршаецца публікацыя біяграм службоўцаў канцылярыі Мінскага ДДС, якія, акрамя сваіх непасрэдных справаводных абавязкаў, ажыццяўлялі ўлік і забеспячэнне захаванасці дакументаў. Публікуюцца звесткі аб канцылярыстах, чые прозвішчы пачынаюцца на літары П — Я (19 асоб). Для складання біяграм выкарыстаны дакументы НГАБ, а менавіта фармулярныя спісы і вывадовыя справы з фонду Мінскага ДДС. У ліку іншых публікуецца біяграма Івана Міхайлавіча Чакатоўскага, рэчыцкага земскага спраўніка, які ў 1834 г. быў прадстаўлены да ўзнагароды за выратаванне ад пажару архіўных спраў Мінскага ДДС.

Яго ж. *«Шаланда, А. Сімвалы і гербы зямель Беларусі ў X–XVIII стст.: геральдычна-сфрагістычныя нарысы / А. Шаланда. — Мінск: Беларуская навука, 2012. — 182 с.»*

Разглядаецца зборнік геральдычна-сфрагістычных нарысаў па гісторыі сімвалаў і гербаў Беларусі ў X–XVIII стст., дзе на падставе звестак з летапіснай і мемуарнай літаратуры, рэчавых і пісьмовых дакументальных крыніц, навуковых даследаванняў беларускіх, польскіх, расійскіх, літоўскіх і ўкраінскіх даследчыкаў аўтарам сабраны і асэнсаваны багаты геральдычны і сфрагістычны матэрыял, неабходны для рэканструкцыі беларускай старадаўняй сімволікі. Адзначаюцца вартасці і недахопы працы.

ЧАРНЕЦКІ ЯЎГЕН АНАТОЛЬЕВІЧ, кандыдат гістарычных навук, загадчык аддзела інфармацыйна-краязнаўчай работы Белацаркоўскай гарадской цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы, старшы навуковы супрацоўнік Белацаркоўскага краязнаўчага музея і Мемарыяльнага музея-сядзібы І. С. Казлоўскага ў Мар’янаўцы.

«Да праблемы паходжання роду Фядкевічаў з Кіеўскага ваяводства (XVI–XVII стст.)»

На падставе дакументаў Цэнтральнага дзяржаўнага гістарычнага архіва Украіны (Кіеў), дзяржаўных архіваў Жытомірскай і Кіеўскай абласцей, матэрыялаў Літоўскай метрыкі, гербоўнікаў А. Банецкага, Т. Гайля і С. Урускага вызначаецца праблема паходжання шляхецкага роду Фядкевічаў, прадстаўнікі якога напачатку XVII ст. перасяліліся ў Кіеўскае ваяводства з сяла Навасёлкі Менскага ваяводства. Адносна гэтага аўтарам прапануюцца дзве версіі: 1) паходжанне з роду Гладкіх — асноўных землеўласнікаў у Навасёлках; 2) паходжанне з больш дробнага роду, які служыў Гладкім.

ЧАРНЯЎСКІ ФЁДАР ВІКТАРАВІЧ, гісторык.

«Матэрыялы да генеалогіі Ратамскіх»

На падставе матэрыялаў Літоўскай метрыкі, Актаў Віленскай археаграфічнай камісіі, Актаў Паўночна-Заходняй Русі, дакументаў з фондаў Галоўнага трыбунала ВКЛ, Менскіх гродскага і земскага судоў, Слонімскага гродскага суда, даведачнай і мемуарнай літаратуры ахарактарызаваны ўмовы і прыведзены факты з жыцця і дзейнасці ў пачатку XVI – першай трэці XVII ст. прадстаўнікоў чатырох пакаленняў шляхецкага роду Ратамскіх, уладальнікаў зямель у маёнтку Ратам’е Менскага павета.

ЧУКІЛА Святлана АНАТОЛЬЕўНА, студэнтка VI курса завочнага аддзялення гістарычнага факультэта БДУ, рэферэнт Упраўлення інфармацыйных тэхналогій Сакратарыята Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь.

«Матэрыялы архіва Пустынскага Успенскага мужчынскага манастыра ў НГАБ»

На падставе матэрыялаў фонду НГАБ «Пустынскі Успенскі мужчынскі манастыр» і дадатковай літаратуры даследуецца гісторыя архіва згаданай установа, праводзіцца падзел дакументаў фонду на пяць відавых груп: прыватна-прававыя, справаводныя, статыстычныя, эпістальныя, картаграфічныя. Характарызуецца інфарматыўнасць крыніц.

ШАЛАНДА Аляксей Іванавіч, кандыдат гістарычных навук, загадчык аддзела спецыяльных гістарычных дысцыплін і інфармацыйна-аналітычнай работы Інстытута гісторыі НАН Беларусі.

*«Гербавыя пячаткі роду Быхаўцаў XVII–XVIII стст.
(на матэрыялах НГАБ у г. Гродна)»*

У артыкуле публікуюцца выявы і прыводзяцца апісанні шасці гербавых пячатак, якімі карысталіся ў XVII–XVIII стст. асобныя прадстаўнікі роду Быхаўцаў. Акрамя саміх пячатак аўтарам змяшчаюцца звесткі аб жыццядзейнасці і сямейна-роднасных сувязях іх уладальнікаў. Даследаванне выканана, галоўным чынам, на падставе дакументаў з радавага архіва Быхаўцаў, які знаходзіцца на захаванні ў НГАБ у г. Гродна.

Резюме

АНТОНОВИЧ ЗИНАИДА ВАСИЛЬЕВНА, кандидат исторических наук, преподаватель кафедры источниковедения исторического факультета БГУ.

«Частная жизнь и общественная деятельность ксендза Викентия Вейтко (по материалам фонда НИАБ «Могилевская римско-католическая консистория»)»

В статье на основании архивных материалов фонда НИАБ «Могилевская римско-католическая консистория» рассматривается жизнь и общественная деятельность представителя римско-католического духовенства Викентия Вейтко, который, достигнув высокого положения в иерархии церкви в молодом возрасте, начал злоупотреблять алкоголем и был удален в монастырь. Тем не менее он преодолел свою склонность и развил активную общественную деятельность в 1870–1880-е годы.

Ее же. «Памяти Татьяны Анатольевны Новицкой»

Приводятся сведения из биографии и воспоминания об архивисте Татьяне Анатольевне Новицкой (1958–2013), которая трудилась в архивной отрасли Беларуси с 1977 г., в Национальном историческом архиве Беларуси с 2006 г.

ВРУБЛЕВСКИЙ ВАДИМ ВАЛЕРЬЕВИЧ, главный архивист отдела публикации документов НИАБ.

«Генеалогия и история священнического рода Струковских в конце XVIII – начале XX в. (по материалам НИАБ)»

В статье на основе клировых ведомостей и судебных дел конца XVIII – начала XX в. из фондов НИАБ освещается история пяти поколений рода Струковских, православных священников Минской епархии. Отмечается, что, изучая клировые ведомости, можно выяснить обстоятельства и пути расселения священнических родов, наблюдать особенности их служебной деятельности. Рассмотрение отдельной биографии или генеалогии с помощью судебных материалов позволяет увидеть не только священника, но общественного и церковного деятеля, выразителя людских настроений, положительный или отрицательный пример для верующих. Подчеркивается ценность клировых ведомостей и судебных документов как источников по генеалогии.

Его же. «Архивисты Минского дворянского депутатского собрания (часть IV, буквы П–Я)»

В статье продолжается публикация биограмм служащих канцелярии Минского ДДС, которые, кроме своих непосредственных делопроиз-

водственных обязанностей, осуществляли учет и обеспечение сохранности документов. Публикуются сведения о канцеляристах, чьи фамилии начинаются на буквы П–Я (19 человек). Для составления биограмм использованы документы НИАБ, а именно формулярные списки и выводные дела из фонда Минского ДДС. В числе прочих публикуется биограмма Ивана Михайловича Чекотовского, речичского земского исправника, который в 1834 г. был представлен к награждению за спасение от пожара архивных дел Минского ДДС.

Его же. «Шаланда, А. Симвалы і гербы зямель Беларусі ў Х–XVIII стст.: геральдычна-сфрагістычныя нарысы / А. Шаланда. — Мінск: Беларуская навука, 2012. — 182 с.»

Рассматривается сборник геральдико-сфрагистических очерков по истории символов и гербов Беларуси в X–XVIII вв., где на основании сведений из летописной и мемуарной литературы, вещественных и письменных документальных источников, научных исследований белорусских, польских, российских, литовских и украинских исследователей автором собран и осмыслен богатый геральдический и сфрагистический материал, необходимый для реконструкции белорусской стародавней символики. Отмечаются достоинства и недостатки работы.

ГОРБАЧЕВА ОЛЬГА ВАСИЛЬВНА, кандидат исторических наук, доцент кафедры этнологии, музеологии и истории искусства исторического факультета БГУ.

«Архив Янушкевича в сборах Музея литературы имени Адама Мицкевича в Варшаве»

В статье исследуется история формирования фонда «Архив Янушкевича» в Варшавском музее литературы, основой для которого послужили материалы переписки между представителями семьи Янушкевичей-Ларишей. Особенное внимание автора обращено на письма Евстафия Янушкевича, участника восстания 1830–1831 гг., к жене Евгении Лариш, которые повествуют о жизни и деятельности представителей польско-белорусской эмиграции в 1835–1870 гг. Одно из писем с описанием подготовки к браку, датированное 28 июля 1851 г., публикуется в приложении на польском языке с переводом на белорусский.

ГОТИН АНДРЕЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ, главный специалист Центра пропаганды и социокультурной деятельности учреждения «Минское городское управление МЧС».

«Деятельность Минского вольного общества пожарных охотников в период Первой мировой войны»

Статья посвящена деятельности Минского пожарного общества в начале Первой мировой войны, которая сводилась не только к тушению пожаров (в том числе после немецких авианалетов), но и к оказанию помощи раненым

военным. В приложении приводятся инструкция начальника санитарной дружины Минского пожарного общества от 20 сентября 1914 г., выданная по вопросу переноса раненых, а также фотоснимок Г. А. Миранского, начальника одного из отрядов дружины.

Грунтов Сергей Владимирович, кандидат исторических наук, сотрудник отдела народоведения Центра исследований белорусской культуры, языка и литературы НАН Беларуси.

«Практика перезахоронений в Беларуси в период Российской империи (по материалам НИАБ)»

В статье исследуется проблема проведения повторных погребений в Беларуси в XIX – начале XX в. Дается характеристика источников из фондов Национального исторического архива Беларуси по данной проблематике. Выделены основные причины проведения перезахоронений. Указанная практика рассматривается в контексте социальной и культурной истории Беларуси.

Долотова Ольга Владимировна, магистр исторических наук, ведущий архивист отдела научного использования документов и информации НИАБ.

«Интеллигенция в социокультурной жизни Беларуси в годы третьейюньской политической системы (1907–1914 гг.) (по материалам НИАБ)»

Особым этапом в формировании интеллигенции Беларуси как социальной группы стали 1907–1914 гг. На основании документов из фондов канцелярий минского и витебского губернаторов автором приводятся факты активного участия белорусской, еврейской, польской, русской интеллигенции в культурной жизни края. Показано влияние реакционной политики самодержавия на деятельность образованных слоев населения северо-западных губерний Российской империи.

Жумарь Сергей Владимирович, кандидат исторических наук, заместитель директора Белорусского научно-исследовательского института документоведения и архивного дела.

«Фонды Национального архива Республики Беларусь: краткий справочник / составители Г. Н. Лихтенштейн, Е. Р. Маньковская. — Минск: НББ, 2012. — 229 с.»

Дается научная оценка краткого архивоведческого справочного издания по фондам НАРБ, ориентированного на будущую подготовку фундаментального путеводителя по указанному архиву. Автором вносятся предложения по наделению справочника более логичной и исторически обоснованной структурой, а также дополнительным содержательным наполнением.

Крапивин Василий Сергеевич, магистрант кафедры славянской истории и методологии исторической науки БГПУ им. М. Танка.

«Подготовка к введению в Минской губернии Положения от 12 июля 1889 г. об участковых земских начальниках»

На основании документов НИАБ рассматриваются предпосылки, обстоятельства и процесс установления института земских начальников в Минской губернии в конце XIX – начале XX в. Отмечаются меры, предпринятые земским отделом Министерства внутренних дел, для успешного введения указанной должности на местах.

Кривицкий Михаил Александрович, ведущий научный сотрудник отдела публикации документов НИАБ.

«Предпосылки массовых переходов из православия в католичество на территории Беларуси после издания указа о веротерпимости (1905–1914)»

На основании архивных документов из фондов НИАБ, материалов периодической печати начала XX в., монографий отечественных и зарубежных исследователей и прочих источников автор выделяет совокупность предпосылок массовых переходов православных жителей Беларуси в католичество после издания 17 апреля 1905 г. указа о веротерпимости. Автором обобщаются прежние наблюдения исследователей по данной проблеме, делаются собственные выводы. Так, в качестве предпосылок впервые называются долгое отсутствие контроля со стороны правительства за переходами из православия в католичество; более высокий уровень образования римско-католического духовенства по сравнению с православным; внутренний кризис в православной церкви, который проявлялся в падении влияния духовенства на прихожан.

Его же, «Рапорты минского и двинского полицмейстеров о последствиях налетов немецкой авиации в годы Первой мировой войны»

Публикуются рапорты минского и двинского полицмейстеров о последствиях налетов немецкой авиации на города Минск (3 октября 1915 г., 21 июня 1916 г.) и Двинск (5 января 1917 г.) в годы Первой мировой войны, которые хранятся в фондах НИАБ. Автором отмечается актуальность данной темы для изучения истории повседневной истории Беларуси в годы Первой мировой войны.

Его же, Бендин, А. Ю. Проблемы веротерпимости в Северо-Западном крае Российской империи (1863–1914 гг.) / А. Ю. Бендин. — Минск: БГУ, 2010. — 439 с.

Рецензируется и аннотируется монография доцента Института теологии при БГУ А. Ю. Бендина, посвященная исследованию эволюции идеи веротерпимости и ее реализации в политике российских властей на территории белорусских губерний между восстанием 1863 г. и Первой мировой войной

1914–1918 гг. В статье подробно характеризуется источниковедческая база исследования, отмечаются основные выводы автора, обосновываются сильные и слабые стороны работы.

ЛАШКЕВИЧ АЛЕКСАНДР АЛЕКСАНДРОВИЧ, кандидат исторических наук, ведущий научный сотрудник отдела древних актов НИАБ.

«Ликвидация полиции и жандармерии и создание милиции в Витебской губернии после Февральской революции 1917 г.»

На основании фонда НИАБ «Канцелярия витебского губернского комиссара Временного правительства» автор проследил процессы ликвидации на территории Витебской губернии после Февральской революции 1917 г. Отдельного корпуса жандармов и «переформирования» бывшей полиции в народную милицию. Отмечается слабый профессиональный уровень милиции, неопределенность функций и структуры, неподготовленность ее сотрудников к исполнению служебных обязанностей.

ЛЕБЕДЕВА ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛОВНА, старший преподаватель кафедры белорусской культуры и фольклористики Гомельского государственного университета имени Ф. Скорины.

«Новые документы об университетском периоде жизни Митрофана Довнар-Запольского»

В статье на основе новых архивных документов раскрыты ранее не известные эпизоды биографии М. В. Довнар-Запольского периода его студенчества в Киевском университете. Показаны обстоятельства, условия и факторы профессионального формирования будущего ученого.

ЛУКАШЕВИЧ АНДРЕЙ МИХАЙЛОВИЧ, кандидат исторических наук, доцент кафедры новой и новейшей истории Беларуси исторического факультета БГУ.

«Мозырский укрепленный лагерь: нереализованная идея (1810–1812 гг.)»

Статья посвящена проекту фортификационного укрепления Мозыря от зарождения идеи до попытки ее воплощения в реальность. На основании опубликованных и неопубликованных документов из Военно-ученого архива Главного управления Генерального штаба отмечается, что Мозырский укрепленный лагерь должен был обеспечить контроль российских войск над важной стратегической коммуникацией — бассейном Припяти, однако сложность рельефа местности, отсутствие средств и времени вынудили российское командование отказаться от реализации своего замысла.

МОЖЕЙКО АННА НИКОЛАЕВНА, магистр исторических наук, заведующий отделом автоматизированных архивных технологий НИАБ.

«Дело Ларки Кровососа: суеверия и предрассудки белорусского крестьянства XIX в.»

Используя фольклорные материалы конца XIX – начала XX в., автор исследует дело из фонда НИАБ «Витебский совестный суд» о появлении в 1845 г. в деревне Окулино Лепельского уезда Витебской губернии «ходячего» покойника. Анализируются народные представления о данном явлении, в качестве примеров приводятся аналогичные случаи.

НЕКРАШЕВИЧ Филипп Анатольевич, аспирант кафедры новой и новейшей истории Беларуси исторического факультета БГУ.

«Военнослужащие Отдельного Литовского корпуса: этноконфессиональный аспект (по материалам НИАБ)»

Статья основана на документах фондов НИАБ «Минская духовная православная консистория» и «Слуцкое духовное правление», законодательных актах, материалах научных исследований и межархивных справочников. Факт создания в 1817 г. Отдельного Литовского корпуса (расформирован в 1831 г.), комплектуемого из солдат и офицеров западных губерний, отмечается как важный шаг на пути получения автономии для территорий бывшего ВКЛ. Также интересной особенностью указанной военной единицы является присутствие в ней священников трех христианских конфессий: православной, униатской и католической.

НЕСТЕРОВИЧ Юрий Владимирович, кандидат исторических наук, старший научный сотрудник отдела археографии БелНИИДАД.

«Концепция трансформации документа в исторический источник и корреляция понятий исторического источника и исторического документа»

Автор при всестороннем анализе применяемой в научном дискурсе «Концепции трансформации документа в ИИ (историческом источнике)» предлагает оптимизировать данную концепцию через совмещение и корректировку ее с концепцией трансформации ПДЗИ (продукта деятельности с закрепленной информацией). В частности, отмечается, что в процессе работы с документом историка, археографа, архивиста изменяется не сам документ, а особенность его использования. В соответствии с этим в эдиционной археографии объект исследования и одновременно базисное понятие — исторический документ, в архивоведении — архивный документ, в источниковедении — исторический источник.

НОВОСЕЛОВА Валерия Игоревна, аспирант Республиканского института высшей школы.

«“Книга знаний” — малоизвестный источник по исторической географии Восточной Европы»

Анализируется малоизвестный источник по исторической географии Восточной Европы — «Книга знаний». Дается краткий обзор четырех копий трактата (R, N, S, Z) и его изданий. Последовательно рассматриваются вопросы реальности или компилятивности повествования, авторства текста, датировки трактата, источников информации. Приведено географическое описание Восточной Европы, указанное в трактате, и сделан вывод о том, что анализ «Книги знаний» необходимо рассматривать как возможность решения исторических задач, связанных с регионом Восточной Европы.

Рындин Сергей Николаевич, аспирант кафедры новой и новейшей истории Беларуси исторического факультета БГУ.

«Мероприятия гражданских властей белорусских губерний по выселению иностранных подданных в 1914–1915 гг.»

На основании делопроизводственной документации учреждений Российской империи из фондов Национального исторического архива Беларуси и Государственного архива Российской Федерации изучено одно из основных направлений деятельности гражданских властей белорусских губерний в 1914–1915 гг., а именно выселение подданных воюющих с Россией государств в отдаленные регионы. Приводятся ходатайства иностранных подданных о невыселении их из мест жительства. Изучается и анализируется законодательство, регламентировавшее порядок депортации из западных губерний. Освещаются проблемы, связанные с транспортировкой иностранцев в места определенного жительства, а также исследуются действия органов власти по отношению к славянам, состоявшим в подданстве Германии и Австро-Венгрии. Уделено внимание деятельности местных властей, касающейся германских и австрийских подданных, освобожденных от выселения.

Снапковский Юрий Николаевич, главный архивист отдела публикации документов НИАБ.

«Бароны Меллер-Закомельские герба собственного: опыт поколенной росписи»

Впервые публикуется поколенная роспись известного титулованного дворянского рода Витебской губернии — баронов Меллер-Закомельских, вошедших в историю как династия выдающихся военных. О каждом представителе рода приводится максимально развернутая биографическая справка. Для составления поколенной росписи был привлечен широкий круг источников, включая документы НИАБ, некрополи, гербовники, месяцесловы, адрес-календари, памятные книжки, а также различная литература. В предисловии к публикации отмечены фактологические ошибки и неточности в имеющейся на сегодняшний день литературе о Меллер-Закомельских.

Чернецкий Евгений Анатольевич, кандидат исторических наук, заведующий отделом информационно-краеведческой работы Белоцерковской городской централизованной библиотечной системы,

старший научный сотрудник Белоцерковского краеведческого музея и Мемориального музея-усадьбы И. С. Козловского в Марьяновке.

«К проблеме происхождения рода Федкевичей из Киевского воеводства (XVI–XVII вв.)»

На основании документов Центрального государственного исторического архива Украины (Киев), государственных архивов Житомирской и Киевской областей, материалов Литовской метрики, гербовников А. Бонецкого, Т. Гайля и С. Урусского определяется проблема происхождения шляхетского рода Федкевичей, представители которого в начале XVII в. переселились в Киевское воеводство из села Новоселки Минского воеводства. Относительно этого автором предлагаются две версии: 1) происхождение из рода Гладких — основных землевладельцев в Новоселках; 2) происхождение из более мелкого рода, который служил Гладким.

ЧЕРНЯВСКИЙ ФЕДОР ВИКТОРОВИЧ, историк.

«Материалы к генеалогии Ратомских»

На основании материалов Литовской метрики, Актов Виленской археографической комиссии, Актов Северо-Западной Руси, документов из фондов Главного трибунала ВКЛ, Минских гродского и земского судов, Слонимского гродского суда, справочной и мемуарной литературы охарактеризованы условия и приведены факты из жизни и деятельности в начале XVI – первой трети XVII в. представителей четырех поколений шляхетского рода Ратомских, владельцев земель в имении Ратомье Минского повета.

ЧУКИЛА СВЕТЛАНА АНАТОЛЬЕВНА, студентка VI курса заочного отделения исторического факультета БГУ, референт Управления информационных технологий Секретариата Палаты представителей Национального собрания Республики Беларусь.

«Материалы архива Пустынского Успенского мужского монастыря в НИАБ»

На основании материалов фонда НИАБ «Пустынский Успенский мужской монастырь» и дополнительной литературы исследуется история архива указанного учреждения, проводится разделение документов фонда на пять видовых групп: частно-правовые, делопроизводственные, статистические, эпистолярные, картографические. Характеризуется информативность источников.

ШАЛАНДА АЛЕКСЕЙ ИВАНОВИЧ, кандидат исторических наук, заведующий отделом специальных исторических дисциплин и информационно-аналитической работы Института истории НАН Беларуси.

«Гербовые печатки рода Быховцев XVII–XVIII вв. (по материалам НИАБ в г. Гродно)»

В статье публикуются изображения и приводятся описания шести гербовых печаток, которыми пользовались в XVII–XVIII вв. отдельные представители рода Быховцев. Кроме самих печаток автором приводятся сведения о жизнедеятельности и семейно-родственных связях их владельцев. Исследование проведено, главным образом, на основании документов из родового архива Быховцев, который находится на хранении в НИАБ в г. Гродно.

Summary

ANTANOVICH ZINAIDA VASILIYEUNA, PhD, Lecturer, Department of Source Studies, Faculty of History, BSU.

«The Private Life and Social Activities of the priest Vikenti Veitka (according to the materials of the fond «The Mogilev Roman Catholic Consistory»)»

This article is based on materials of archival fond «Mohilov roman-catholic consistory» (NHAB). Author looks through private and social life of Wikenti Wejtko, who represents XIX century Roman Catholic clergy. He achieved a high position in the hierarchy of the church in youth, but began to abuse alcohol and was retired to a monastery. However, he overcame his addiction and practiced an active social life in 1870–1880's.

Her, «In memory of Tatyana Anatolyeuna Navitskaja»

The article contains some information about the biography and memories of the archivist Tatsiana Anatolyeuna Navitskaya (1958–2013), who had worked in the archival industry of Belarus since 1977 and in NHAB since 2006.

HARBACHOVA VOLHA VASILYEUNA, PhD, Associate Professor, Department of Ethnology, Museology and History of Arts, Faculty of History, BSU.

«Januszkiewicz's Archive in the Collections of the Adam Mickiewicz Museum of Literature»

The article examines the history of the formation of the fond «Januszkiewicz's Archive» in the Museum of Literature, Warsaw, the basis for which was the correspondence between the members of the family of Januszkiewiczzes-Larishes. Particular attention is paid to the letters of Evstafi Larish, who participated in the November Uprising (1830–1831), to his wife Evgenia Larish, which can say about the life and activities of the representatives of Polish-Belarusian emigration in 1835–1870. One of them, containing the description of the wedding preparation, dated 28 July 1851, is published in the appendix in Polish with the translation into Belarusian.

HOTSIN ANDREY ALIAKSANDRAVICH, Main Specialist, Centre for Propaganda and Socio-Cultural Activities of the Institution «Minsk City Office MES»

«The Activities of the Minsk Free Society of Firefighting Hunters during the World War I»

The article is devoted to the activities of Minsk Firefighters Society at the beginning of the Worl War I, which included not only fire fighting (including those after

German airstrikes), but also assisting wounded warriors. The appendix contains the instruction by the head of the ambulance squads of the Minsk Firefighters society, dated 20 September 1914, issued to resolve the problem of transporting the wounded, as well as a picture of G.A. Miranskiy, the head of the squads.

HRUNTOU SIARHEI ULADZIMIRAVICH, PhD in history, research assistant of The Center for the Belarusian culture, language and literature studies of the National academy of sciences of Belarus.

«Reburial practices in Belarus at the age of Russian Empire (based on the materials of NHAB)»

The article studies the problem of providing reburials in Belarus in the 19th — beginning of the 20th century. Characteristic of sources on this problem from the National historical archive of Belarus is presented. The main reasons for providing reburial are named. This practices are studied within the context of social and cultural history of the region.

DOLATAVA VOLHA ULADZIMIRAUNA, MA in History; Leading Archivist, Department of Scientific Use of Documents and Information of NHAB.

«The Intelligentsia in the Socio-cultural Life of Belarus in the Years of the June 3 Political System (1907–1914) (based on the materials of NHAB)»

A special stage in the formation of the intelligentsia of Belarus as a social group was the years of 1907–1914. Based on the documents from the fonds of the Office of the Minsk and Vitebsk Governors the author provides the evidence of active involvement of the Belarusian, Jewish, Polish and Russian intelligentsia in the cultural life of the region. The influence of the reactionary policy on the activities of the educated stratum of the Northwestern governorates of the Russian Empire is revealed.

KRAPIVIN VASIL SIARHEYEVICH, master student, Department of Slavic history and history methodology, BSPU named after M. Tank.

«Preparation for implementing the Regulations of July 12, 1889 (concerning divisional chief clerks) in the Minsk Governorate»

On the basis of the documents of NHAB the author explores the prerequisites, circumstances and process of establishing the institution of zemski chief clerks in the Minsk governorate in the late XIX – early XX centuries. The article delineates the arrangements taken by the zemski department of the Ministry of Internal Affairs in order to better introduce the positions at places.

KRYVITSKI MIKHAIL ALIAKSANDRAVICH, leading researcher of department of the publication of documents of NHAB

«Preconditions of mass transitions from Orthodoxy in Catholicism in the territory of Belarus after the publication of the Decree about toleration (1905–1914)»

On the basis of archival documents from NHAB funds, materials of periodicals of the beginning of the XX century, monographs of domestic and foreign researchers and other sources the author marks out set of preconditions of mass transitions of orthodox inhabitants of Belarus in a Catholicism after the edition of the decree about toleration on April 17, 1905. The author generalizes former supervision of researchers on this problem, own conclusions are drawn. So, as preconditions for the first time are called: long lack of control of transitions from Orthodoxy in a Catholicism from the government; higher level of education of Catholic clergy in comparison with orthodox, internal crisis in orthodox church which was shown in falling of influence of clergy on parishioners.

His, «Official reports of the Minsk and Dwinsk chiefs of police about consequences of raids of the German aircraft in the years of World War I»

Official reports of the Minsk and Dwinsk chiefs of police about consequences of raids of the German aircraft on the cities of Minsk (on October 3, 1915, on June 21, 1916) and Dwinsk (on January 5, 1917) in the years of World War I, which are stored in NHAB funds, are published. The author notes relevance of this subject for studying of daily history of Belarus in the years of World War I.

His, Bendin, A.J. Toleration problems in the North Western region of the Russian Empire (1863–1914) / A.J. Bendin. — Minsk : BSU, 2010. — 439 p.

The monograph of A. Yu. Bendin, the associate professor of Institute of theology at BSU, devoted to research of evolution of idea of toleration and its realization in policy of the Russian authorities in the territory of the Belarusian provinces between revolt of 1863 and World War I of 1914–1918 is reviewed and annotated. In article the detailed characteristic of source study base of research is carried out, the main conclusions of the author are noted, strong and weaknesses of work are characterized.

LASHKEVICH ALIAKSANDR ALIAKSANDRAVICH, PhD, Leading Researcher, Department of Ancient Acts, NHAB.

«The Abolition of the Police and Gendarmerie and Creation of the Militia in the Vitebsk Governorate after the February Revolution of 1917»

Based on the fond of NHAB «The Office of the Vitebsk Governorate Commissar of the Provisional Government» the author reveals the processes of abolishing the Special Corpus of gendarmes and the re-formation of the former police into the people's militia in the territory of the Vitebsk governorate after the February Revolution of 1917. The author points to the weak professional level of the militia, the ambiguity of its functions and structure, the unpreparedness of its employees to fulfil their duties.

LEBEDZEVA VALIANTSINA MIKHAILAUNA, Senior Lecturer, Department of Belarusian Culture and Folklore Studies, Francisk Skorina Gomel State University.

«New Documents on the University Period of the Life of Mitrofan Dounar-Zapolski»

On the basis of new archival documents the article explores the earlier unknown episodes of M.V. Dounar-Zapolsky biography (the period of his studies at Kiev University). Circumstances, conditions and factors of the professional formation of the future scientist are revealed.

LUKASHEVICH ANDREI MIKHAILAVICH, PhD, Associate Professor, Department of Modern and Contemporary History of Belarus, Faculty of History, BSU.

«The Mozyr Fortified Camp: an Unrealized Idea (1810–1812)»

The article is devoted to the project for the fortification of Mozyr, from the genesis of the idea to the attempts to bring it into reality. On the basis of published and unpublished documents from the Military-Science Archives of the Head-Office of the General Staff the author reveals that the Mozyr Fortified Camp was aimed to impose Russian Troops' control over an important strategic line of communication — the Prypiat River basin. However, the complexity of terrain, lack of funds and time forced the Russian command to refuse to implement the plan.

MAZHEIKA HANNA MIKALAYEUNA, MA in History, Head of the Department of Automatic Archival Technologies, NHAB.

«The Case of Larka the Bloodsucker: Superstitions and Prejudices of the Belarusian Peasantry in the XIX Cent.»

Using archival documents and folklore materials dated back to the late XIX – early XX century the author examines documents from the fond of NHAB «Vitebsk Conscientious Court» concerning the appearance of a “walking” dead man in the village of Okulino in the Lepelski district of the Vitebsk governorate in 1845. Popular perceptions of this phenomenon are analyzed and similar cases are given as examples.

NAVASIOLAVA VALERIA I HARAVNA, PhD student, National Institute for Higher Education.

«“The Book of knowledge”: a Little-Known Source on the Historical Geography of Eastern Europe»

The author analyzes a little-known source on the historical geography of Eastern Europe — «The Book of Knowledge». A short overview of four copies of the treatise (R, N, S, Z) and its editions is provided. The author consequentially reveals the problems of the reality and compilation of the narrative, the authorship

of the text, the dating of the treatise and the sources of the information. The article contains the depiction of Eastern Europe, specified in the treatise, and the author comes to conclusion that the analysis of «The Book of Knowledge» should be seen as a possibility to resolve historical problems dealing with the region of Eastern Europe.

NEKRASHEVICH PILIP ANATOLYEVICH, PhD Student, Department of Modern and Contemporary History of Belarus, Faculty of History, BSU.

«Soldieries of the Special Lithuanian Corps: an Ethno-confessional Aspect (based on the materials of NHAB)»

The article is based on the documents of the fonds of NHAB «The Minsk Spiritual Orthodox Consistory» and «The Sluck Spiritual Administration», legislative acts, research materials and inter-archival reference books. The fact of the formation of the Special Lithuanian Corps, recruited from soldiers and officers of the western governorates, in 1817 is indicated as an important step on the way to gain autonomy for the former Grand Duchy of Lithuania. An interesting peculiarity of this military unit was the presence of the priests of three Christian confessions in it — the Orthodox Christians, Uniates and Catholics.

NESTSIAROVICH YURYI ULADZIMIRAVICH, PhD, Leading Researcher, Archeography Department, Belarusian Archival Science and Records Management Research Institute.

«The Concept of Transformation of a document in Historical Source and the correlation of the notions a historical source and a historical document»

Through a comprehensive analysis used in the scientific discourse of «The Concept of Transformation of a document in HS (Historical Source)» the author offers to optimize this concept by correcting it and combining it with the concept of transformation of PAFI (the product of the activity with fixed information). In particular, the author points that when a historian, archaeographer, archivist is working with a document, the peculiarity of the use of the document rather the document itself changes. In accordance with this the subject of research and simultaneously the basic notion is a historical document in edition archaeography, an archival document in archival sciences and a historical source in source studies.

RYNDZIN SIARHEI MIKALAYEVICH, PhD Student, Department of Modern and Contemporary History of Belarus, Faculty of History, BSU.

«The Arrangements of the Civil Authorities of the Belarusian Governorates to Evict Foreign Subjects in 1914–1915»

On the basis of the clerical documentation from institutions of the Russian Empire, kept in the fonds of the National Historical Archives of Belarus and the State Archives of the Russian Federation, the article explores one of the directions of the activities of the civil authorities of the Belarusian governorates in 1914–1915,

particularly the eviction of subjects of the states warring with Russia into the remote regions. The article contains petitions of foreign subjects, asking not to evict them from their places of residence. The author examines and analyzes the laws regulating the process of eviction from the western governorates, casts light on the problems, dealing with transporting foreigners to the places of deportation, investigates the arrangements of the local authorities in relation to the Slavs, having German or Austro-Hungarian citizenship, pays attention to the activities of the local authorities, which dealt with German and Austrian subjects, exempted from eviction.

SNAPKOUSKI YURI MIKALAYEVICH, Main Archivist, the Department of Document Publication, NHAB.

«Barons Meller Zakomelsky own coat of arms: the essay of ahnentafel»

It's the first time the ahnentafel of barons Meller Zakomelsky, a famous titled noble family of Vitebsk province, is ever published. They entered the history as a dynasty of outstanding militaries. For every family member there is the most detailed biography. To compile ahnentafel, a wide range of sources were used, including NHAB documents, necropolis, heraldry, menologions, address-calendars, memorial books and various literature sources. In the foreword to the publication one can find the mentioning of the factual errors and inaccuracies in the literature on the Meller Zakomelsky currently available.

URUBLEUSKI VADZIM VALERYEVICH, Main Archivist, Department of Documents Publication, NHAB.

«The Genealogy and History of the Priestly Clan Strukovskies in the late XVIII – early XX centuries (according to the materials of NHAB)»

Based on the clergy lists and court records of the late XVIII – early XX centuries from the fonds of NHAB the article sheds light on the history of five generations of the Strukovskies, the Orthodox priests of the Minsk diocese. The author points out that the study of the clergy lists can reveal the circumstances and the ways of resettlement of some priestly clans and the peculiarities of their services. The examination of a particular biography and genealogy can help to see the priest, as a public and religious figure, the people's mouthpiece and a negative or positive role model for the laity. The author highlights the value of the clergy lists and court records as genealogy sources.

His: *«Archivists of the Minsk Gentry Deputy Assembly (part IV, Letters P–Z)»*

The article is a continuation of the publishing of short biographies of clerks of the Minsk Gentry Deputy Assembly Stationary Office, who, besides their primary office duties, registered documents and preserved them. The article contains some information about the clerks whose last names start with letters P–Z (19 people). The short biographies are drawn up on the documents from NHAB, service records and records about origins from the fond «Minsk Gentry Deputy Assembly» in particular. Among the others, a short biography of Ivan Mihailovich

Chekotski, the Rechitsa zemski clerk, who was offered remuneration for saving archival items of the Minsk Gentry Deputy Assembly Stationary during the 1834 fire.

His: «Shalanda, A. Emblems and Coats of Arms of Belarus, c. X–XVIII: Heraldry-Sphragistic Essays/ A. Shalanda. — Minsk: Belarus. Navuka, 2012. — 182»

The article reviews a collection of heraldry-sphragistic essays on the history of emblems and coats of arms of Belarus in X–XVIII c. Based on the information from chronicles and memoirs, material and written sources, works by Belarusian, Russian, Lithuanian and Ukrainian researchers the author of the book has collected and comprehended rich heraldry and sphragistic materials which are necessary to reconstruct ancient Belarusian symbolic. The reviewer indicates the advantages and disadvantages of the work.

CHARNECKI JAUHEN VASILYEVICH, PhD, Head of the Department of Information and Local History Studies, Belotserkovsk City Centralized Library System, Senior Researcher, Belotserkovsk Museum of Local History and Memorial Museum and Country Estate of I.S. Kozlowski in Maryanovka.

«To the problem of the origin of the Fedkevich family from the Kiev voivodeship, (XVI–XVII)»

On the basis of documents from the Central State Historical Archives of the Ukraine (Kiev), state archives of the Zhitomir and Kiev provinces, materials of the Lithuanian metrics, works about coats of arms by A. Bonetski, T. Gayl and s. Urusski the article explores the problem of the ancestry of the noble Fedkevich family, the members of which moved to the Kiev voivodeship from the village of Novoselki of the Minsk voivodeship at the beginning of the seventeenth century. In relation to this the author offers two versions: 1) the ancestry traced back to the Gladki family — the main land owners in Novoselki; 2) the ancestry traced to a smaller family which served to the Gladkies.

CHARNIAUSKI FIODAR VIKTARAVICH, a historian.

«Materials on the Ratomskies' Ancestry»

On the basis of the materials of the Lithuanian Metrica, Acts of the Vilno Archeographic Committee, Acts of Northwestern Rus', documents from the fons of the Lithuanian Tribunal, the Minsk Town and Zemski Courts, the Slonim Town Court, reference books and memoirs the author provides a characteristic of the conditions of and some facts about the life and activities of the representatives of four generations of the gentry family of the Ratomskies, the owners of the land within the Ratomye estate in the Minsk province.

CHUKILA SVIATLANA ANATOLYEUNA, a Sixth-Year Part-Time Student, Faculty of History, BSU, Referent, Office of Information Technologies, Secretariat, House of Representatives, National Assembly of Belarus.

«Materials of the Archive of the Pustyn Dormition Friary in NHAB»

On the basis of the materials of the fond of NHAB «Pustyn Dormition Friary» and additional literature the author examines the history of the archive of the friary, divides the documents of the fond into five groups: private law, clerical, statistical, epistolary, cartographic documents. The author gives a characteristic of the completeness of the sources.

SHALANDA ALIAKSEI IVANAVICH, PhD, Head of the Section of the Department of Auxiliary Sciences of History and Information Analysis, Institute of History, AS RB.

«Signet Rings of the Bykhovets Family, c. XVII–XVIII (based on materials from NHAB in Grodno)»

The article contains images and descriptions of six signet rings, which some representatives of the Bykhovets family used in the XVII–XVIII centuries. The author provides some information about the activities and the kinship of their owners. The research is mainly conducted on the basis of documents from the Bykhovets family archive which is kept in NHAB (Grodno).

ZHUMAR SIARHEI ULADZIMIRAVICH, PhD, Deputy Director of Belarusian Research Institute of Records Management and Archival Studies.

«The Fonds of the National Archives of the Republic of Belarus: a short catalogue / ed. G.N. Lichtenshtein, E.R. Man'kovskaya. — Minsk: NBB, 2012. — 229 p.»

The article delineates the scholarly value of the short archival reference book on the fonds of NARB, destined for the future preparation of a fundamental guidebook to the archives. The author makes some suggestions on providing the guidebook with a more logical and historically justified structure as well as an additional substantive content.

ПРАВИЛЫ ДЛЯ АЎТАРАЎ «АРХІВАРЫУСА»

1. «Архіварыус» публікуе навуковыя даследаванні па розных галінах тэарэтычнай і практычнай археаграфіі, архівазнаўства, крыніцазнаўства і сумежных спецыяльных гістарычных дысцыплін, а таксама інфармацыйныя матэрыялы на апублікаваныя працы.
2. Рэдакцыйная калегія прымае да разгляду матэрыялы, якія адпавядаюць патрабаванням, што прад'яўляе Вышэйшая атэстацыйная камісія Рэспублікі Беларусь да навуковых артыкулаў.
3. Рэдакцыйная калегія публікуе ў першую чаргу артыкулы, прадстаўленыя асобамі апошняга года паслявузаўскага навучання (аспірантура, дактарантура, саіскальніцтва).
4. Аўтары нясуць персанальную адказнасць за прадстаўленне ў рэдакцыю ўжо раней апублікаваных артыкулаў або артыкулаў, прынятых да друку іншымі выданнямі.
5. Аўтары разам з рукапісам навуковага артыкула прадстаўляюць выпіску з пратакола пасяджэння вучонай рады, аддзела, кафедры з месца працы з рэкамендацый артыкула да друку.
6. Дапускаецца замест выпіскі з пратакола прадставіць дзве рэцэнзіі — доктара і кандыдата навук, якія з'яўляюцца спецыялістамі ў той галіне ведаў, па якой зроблена даследаванне. Рэцэнзіі павінны ўтрымліваць рэкамендацыі артыкула да друку.
7. Рэкамендацыі да друку навуковых артыкулаў, падрыхтаваных супрацоўнікамі органаў і ўстаноў Дзяржаўнай архіўнай службы Рэспублікі Беларусь, ажыццяўляюць Вучоныя рады Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі, БелНДІДАС, БелНДЦЭД, іншых дзяржаўных архіваў, навуковых і вышэйшых навучальных устаноў.
8. Для публікацый дакументальных крыніц, матэрыялаў інфармацыйнага характару, рэцэнзій рэкамендацыі да друку не патрабуюцца.
9. Друкаваная версія артыкула завяраецца подпісам аўтара з прастаўленнем даты, а таксама ўказваюцца прозвішча, імя і імя па бацьку, месца працы, займаемая пасада, вучоная ступень, тэлефоны для сувязі з рэдакцыяй. Разам з раздрукоўкай прадстаўляецца ідэнтычны электронны варыянт артыкула.
10. Артыкул забяспечваецца анатацыямі на беларускай (рэзюмэ), рускай і англійскай (summary) мовах памерам 100–150 слоў.
11. Аб'ём навуковага артыкула — не менш за 14 тыс. і не больш за 20 тыс. знакаў, аб'ём публікацыі дакументальных крыніц — 40 тыс. знакаў. Раздрукоўка выконваецца шрыфтам Times New Roman,

- кегль 14 пунктаў, праз 1,5 інтэрвала, палі верхняе і ніжняе па 2 см, левае 3 см, правае 1,5 см.
12. Бібліяграфічныя спасылкі афармляюцца згодна з главой 5 Інструкцыі па афармленні дысертацыі і аўтарэферата (пастанова ВАК Рэспублікі Беларусь ад 22.02.2006 № 2, апублікавана ў Нацыянальным рэестры прававых актаў Рэспублікі Беларусь 20 сакавіка 2006 г., № 41, 7/603).
 13. Тэрмін падачы артыкулаў — да 30 чэрвеня бягучага года. Пасля 30 чэрвеня матэрыялы прымаюцца для публікацыі ў штогодніку ў наступным годзе.
 14. Рэдакцыйная калегія не бярэ платы за апублікаванне навуковых артыкулаў.

*Рэдакцыйная калегія «Архіварыуса»
220002, г. Мінск, вул. Краноткіна, 55
archivarius@niab.by*

GUIDELINES FOR AUTHORS OF “ARCHIVARIUS”

1. “Archivarius” publishes scholarly research on different branches of theoretical and practical archeography, archival science, source studies and related special historical disciplines, and also informative materials and reviews of published works.
2. Editorial Board accepts for reviewing materials which meet the requirements, imposed by the Higher Attestation Commission of the Republic of Belarus in relation to scholarly articles.
3. Editorial Board primarily publishes articles, submitted by postgraduate students.
4. Authors bear responsibility for submitting articles already published and articles accepted for publishing in other journals.
5. Authors submit, along with their manuscripts, an extract from the minutes of the meeting of the Academic Council, department, unit of the place of their work with a recommendation to publish the article.
6. It is allowed to provide two reviews by professors, who are specialists in the area in which the research was done, instead of the minute extract. Reviews should contain a publication recommendation.
7. Recommendation for publication of scholarly articles, written by employees of the agencies and institutions of State Archival Service of the Republic of Belarus, is provided by Research Council of the National Historical Archives of Belarus, BELASRMRI, BRCER, other state archives, research and higher educational institutions.

8. Recommendations are not required for publishing documentary sources and materials of an informative character.
9. A printed copy of an article should be dated and signed by the author and should contain the name, surname, patronymic name, place of work, position held, academic degree, phone number. A printed copy should be accompanied by an identical electronic copy.
10. An article is expected to be no more than 20 000 signs, the length of a primary source published is up to 40 000 signs. Times New Roman script should be used to write an article. The typeface should be 14-point. Line spacing should be 1.5. The top and bottom margins should be 2 cm, the left margin should be 3 cm, the right margin should be 1.5 cm.
11. Bibliographical footnotes should be formatted in accordance with Chapter 5 of Guidelines for theses and abstracts (regulation of VAK of Republic of Belarus of 22.02.2006 №2, published in the National Register of Legal Acts of the Republic of Belarus of 20 March 2006, № 41, 7/603)
12. The article should be accompanied by 100–150 word summaries, written both in Belarusian and English.
13. The deadline for submitting articles is June 30 of the current year. After the deadline all materials will be accepted for publication in the following year.
14. There is no charge for publishing scholarly articles.

*Editorial Board of “Archivarius”
220002, Minsk, Kropotkina Str 55
archivaryus@niab.by*



Змест

АРХІВАЗНАЎСТВА

В. В. Гарбачова

Архіў Янушкевіча ў зборах Музея літаратуры
імя Адама Міцкевіча ў Варшаве 5

С. А. Чукіла

Матэрыялы архіва Пустынскага Успенскага мужчынскага манастыра
ў НГАБ 15

ПУБЛІКАЦЫЯ І АРХЕАГРАФІЧНАЯ АПРАЦОЎКА АРХІЎНЫХ ДАКУМЕНТАЎ

А. А. Готин

Деятельность Минского вольного общества пожарных охотников
в период Первой мировой войны 26

М. А. Кривицкий

Рапорты минского и двинского полицмейстеров о последствиях
налетов немецкой авиации в годы Первой мировой войны. 32

ГІСТОРЫЯ І КРЫНІЦАЗНАЎСТВА

З. В. Антановіч

Прыватнае жыццё і грамадская дзейнасць ксяндза Вікенція Вейткі
(па матэрыялах фонду НГАБ «Магілёўская рымска-каталіцкая
кансісторыя»). 43

С. У. Грунтоў

Практыка перапахавання ў Беларусі ў перыяд Расійскай імперыі
(па матэрыялах НГАБ). 53

О. В. Долотова

Интеллигенция в социокультурной жизни Беларуси в годы третьиоюньюской
политической системы (1907–1914 гг.) (по материалам НИАБ) 59

В. С. Крапівін

Падрыхтоўка да ўвядзення ў Мінскай губерні Палажэння ад 12 ліпеня
1889 г. аб участкавых земскіх начальніках. 67

М. А. Кривицкий

Предпосылки массовых переходов из православия в католичество на территории Беларуси после издания указа о веротерпимости (1905–1914). 76

А. А. Лашкевич

Ліквідацыя паліцыі і жандармерыі і стварэнне міліцыі ў Віцебскай губерні пасля Лютаўскай рэвалюцыі 1917 г. 92

В. М. Лебедзева

Новыя дакументы аб універсітэцкім перыядзе жыцця Мітрафана Доўнар-Запольскага. 100

А. М. Лукашевич

Мозырский укрепленный лагерь: нереализованная идея (1810–1812 гг.) 107

А. Н. Можейко

Дело Ларки «Кровососа»: суеверия и предрассудки белорусского крестьянства XIX в. 114

Ф. А. Некрашевич

Военнослужащие Отдельного Литовского корпуса: этноконфессиональный аспект (по материалам НИАБ) 123

Ю. В. Нестерович

Концепция трансформации документа в исторический источник и корреляция понятий исторического источника и исторического документа 129

В. И. Новоселова

«Книга знаний» — малоизвестный источник по исторической географии Восточной Европы. 140

С. Н. Рындин

Мероприятия гражданских властей белорусских губерний по выселению иностранных подданных в 1914–1915 гг. 150

ГЕНЕАЛОГІЯ І ГЕРАЛЬДЫКА

Ю. Н. Снапковский

Бароны Меллер-Закомельские герба собственного: опыт поколенной росписи. 160

В. В. Урублеўскі

Генеалогія і гісторыя святарскага роду Струкоўскіх у канцы XVIII – пачатку XX ст. (па матэрыялах НГАБ) 192

Я. А. Чарнецкі

Да праблемы паходжання роду Фядкевічаў
з Кіеўскага ваяводства (XVI–XVII стст.) 204

Ф. В. Чарняўскі

Матэрыялы да генеалогіі Ратамскіх 208

А. І. Шаланда

Гербавыя пячаткі роду Быхаўцаў XVII–XVIII стст.
(па матэрыялах НГАБ у г. Гродна) 243

ПОСТАЦІ АРХІВІСТАЎ

В. В. Урублеўскі

Архівісты Мінскага дваранскага дэпутацкага сходу
(частка IV, літары П–Я) 256

ХРОНІКА І БІБЛІЯГРАФІЯ

З. В. Антановіч

Памяці Тацяны Анатольеўны Навіцкай. 266

Бендин, А. Ю. Проблемы веротерпимости в Северо-Западном крае
Российской империи (1863–1914 гг.) / А. Ю. Бендин. —

Минск : БГУ, 2010. — 439 с. (*М. А. Кривицкий*) 267

Фонды Национального архива Республики Беларусь:

краткий справочник / составители Г. Н. Лихтенштейн,

Е. Р. Маньковская. — Минск: НББ, 2012. — 229 с. (*С. В. Жумарь*) 276

Шаланда, А. Сімвалы і гербы зямель Беларусі ў X–XVIII стст.:

геральдычна-сфрагістычныя нарысы / А. Шаланда. —

Мінск: Беларуская навука, 2012. — 182 с. (*В. В. Урублеўскі*). 278

Рэзюмэ 282

Резюме 291

Summary 300

Правілы для аўтараў «Архіварыуса». 308

Guidelines for authors of «Archivarius» 309

*За правільнасць зместу, цытат і спасылкаў у артыкулах
адказнасць нясуць аўтары.*

Contents

ARCHIVAL SCIENCE

V. V. Harbachova

Januszkiewicz's Archive in the Collections of the Adam Mickiewicz Museum of Literature 5

S. A. Chukila

Materials of the Archive of the Pustyn Dormition Friary in NHAB 15

THE PUBLICATION AND PROCESSING OF ARCHIVAL RECORDS

A. A. Hotsin

The Activities of the Minsk Free Society of Firefighting Hunters during the Period of 1914–1916 26

M. A. Kryvitski

Official reports of the Minsk and Dwinsk chiefs of police about consequences of raids of the German aircraft in the years of World War I 32

HISTORY AND SOURCE STUDIES

Z. V. Antanovich

The Private Life and Social Activities of the priest Vikenti Veitka (according to the materials of the fond «The Mogilev Roman Catholic Consistory») 43

S. U. Hruntau

Reburial practices in Belarus at the age of Russian Empire (based on the materials of NHAB) 53

V. U. Dolatava

The Intelligentsia in the Socio-cultural Life of Belarus in the Years of the June 3 Political System (1907–1914) (based on the materials of NHAB) 59

V. S. Krapivin

Preparation for implementing the Regulations of July 12, 1889 (concerning divisional chief clerks) in the Minsk Governorate. 67

M. A. Kryvitski

Preconditions of mass transitions from Orthodoxy in Catholicism in the territory of Belarus after the publication of the Decree about toleration (1905–1914) 76

A. A. Lashkevich

The Abolition of the Police and Gendarmerie and Creation of the Militia
in the Vitebsk Governorate after the February Revolution of 1917. 92

V. M. Lebedzeva

New Documents on the University Period
of the Life of M. Dounar-Zapolski 100

A. M. Lukashevich

The Mozyr Fortified Camp: an Unrealized Idea (1810–1812) 107

H. M. Mazheika

The Case of Larka the Bloodsucker: Superstitions and Prejudices of the
Belarusian Peasantry in the XIX Cent. 114

P. A. Nekrashevich

Soldieries of the Special Lithuanian Corps: an Ethno-confessional Aspect
(based on the materials of NHAB) 123

Yu. U. Nestsiarovich

The Concept of Transformation of a document in Historical Source and the
correlation of the notions a historical source and a historical document . . . 129

V. I. Navasiolava

«The Book of knowledge»: a Little-Known Source
on the Historical Geography of Eastern Europe 140

S. M. Ryndzin

The Arrangements of the Civil Authorities of the Belarusian Governorates
to Evict Foreign Subjects in 1914–1915 150

GENEALOGY AND HERALDRY

Yu. M. Snapkouski

Barons Meller Zakomelsky own coat of arms: the essay of ahnentafel . . . 160

V. V. Urubleuski

The Genealogy and History of the Priestly Clan Strukovskies
in the late XVIII – early XX centuries (according to the materials of NHAB). . 192

Ja. V. Charnecki.

To the problem of the origin of the Fedkevich family
from the Kiev voivodeship, c. XVI–XVII 204

F. V. Charniauski

Materials on the Ratomskies' Ancestry 208

A. I. Shalanda

Signet Rings of the Bykhovets Family, c. XVII–XVIII
(based on materials from NHAB in Grodno) 243

PERSONALITIES OF ARCHIVISTS*V. V. Urubleuski*

Archivists of the Minsk Gentry Deputy Assembly (part IV, Letters P–Z) . . . 256

CHRONICLES AND BIBLIOGRAPHY*Z. V. Antanovich*

In memory of Tatyana Anatolyeuna Navitskaja. 266

Bendin, A. J. Toleration problems in the North Western region of the Russian Empire (1863–1914) / A. J. Bendin. — Minsk : BSU, 2010. — 439 p.*(Kryvitski M. A.)*. 267The Fonds of the National Archives of the Republic of Belarus: a short catalogue / ed. G. N. Lichtenshtein, E. R. Man'kovskaya. — Minsk : NBB, 2012. — 229 p. *(Zhumar S. U.)*. 276*Shalanda, A.* Emblems and Coats of Arms of Belarus, c. X–XVIII : Heraldry-Sphragistic Essays / A. Shalanda. — Minsk : Belarus. Navuka, 2012. — 182 *(Urubleuski V. V.)*. 278

Summary 300

The rules for authors of the «Archivaryus». 309

*The authors are responsible for the correctness of the information provided
as well as for quotation and reference accuracy.*

Архіварыус: зб. навук. паведамл. і арт. ; вып. 11 / рэд.: Ю. М. Бохан [і інш.]. — Мінск : НГАБ, 2013. — 318 с. — (серыя «Гісторыя, архівазнаўства, крыніцазнаўства»).

ISSN 2225-4412.

Нацыянальным гістарычным архівам Беларусі падрыхтаваны адзінаццаты выпуск штогодніка «Архіварыус». На яго старонках асвятляецца шырокае кола пытанняў гісторыі, архівазнаўства, археаграфіі, крыніцазнаўства і іншых спецыяльных гістарычных дысцыплін. У навуковы ўжытак уведзіцца шэраг новых, раней невядомых дакументаў і фактаў.

Прызначаецца гісторыкам, архівістам, крязаўцам і ўсім, хто цікавіцца старонкамі мінулага Беларусі.

УДК [930.22+94(476)«15/19»(082)]
ББК 79.3(Бел)+63.3(4Бел)41

Навуковае выданне

Серыя

«Гісторыя, архівазнаўства, крыніцазнаўства»

Архіварыц

Зборнік навуковых
паведамленняў і артыкулаў

Выпуск II

Адказны за выпуск *З. Л. Яцкевіч*

Рэдактар *Н. М. Дзятчык*

Карэктары *В. В. Урублеўскі, А. В. Халюкоў*

Макет, вокладка, камп'ютарная вёрстка *Я. А. Мальдзіса*

Малюнак эмблемы на вокладцы *А. У. Леўчыка*

Зборнік падрыхтаваны да выдання аддзелам публікацыі
дакументаў Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі

Падпісана да друку 09.12.2013. Фармат 60×84 ¹/₁₆.

Гарнітура Times New Roman. Друк афсетны.

Ум. друк. арк. 19,26. Ул.-выд. арк. 18,48.

Тыраж 100 экз. Заказ

Надрукавана з арыгінал-макета заказчыка ў друкарні